

ДЕЛОКАЛІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВКЛАДЕНЬ З МЕТОЮ ВИРІВНЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ТОЧОК ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

МАЛЮТІН О. К.

УДК 330.322.2

Малютін О. К. Делокалізація інвестиційних вкладень з метою вирівнювання регіональних точок зростання національної економіки

У статті запропоновано вирішення проблеми територіальної делокалізації інвестиційних вкладень за рахунок проведення модернізації регіональних систем моніторингу інвестиційних вкладень; запровадження регіональної системи страхування інвестиційних ризиків; оновлення нормативно-правового поля на регіональному рівні.

Ключові слова: інвестиція, безпека, загроза, регіон, держава.

Табл.: 2. **Бібл.:** 11.

Малютін Олександр Костянтинівич – кандидат економічних наук, доцент, кафедра менеджменту ЗЕД та євроінтеграції, Сумський національний аграрний університет (вул. Кірова, 160, Суми, 40021, Україна)

E-mail: alekmal_2005@yahoo.com

УДК 330.322.2

UDC 330.322.2

Малютин А. К. Делокализация инвестиционных вложений с целью выравнивания региональных точек роста национальной экономики
В статье предложено решение проблемы территориальной делокализации инвестиционных вложений за счет модернизации региональных систем мониторинга инвестиционных вложений; внедрения региональной системы страхования инвестиционных рисков; обновления нормативно-правового поля на региональном уровне.

Ключевые слова: инвестиция, безопасность, угроза, регион, государство.

Табл.: 2. **Библ.:** 11.

Малютин Александр Константинович – кандидат экономических наук, доцент, кафедра менеджмента ВЭД и евроинтеграции, Сумской национальной аграрной университету (ул. Кирова, 160, Сумы, 40021, Украина)

E-mail: alekmal_2005@yahoo.com

Malyutin A. K. Delocalization of Investments for Smoothing of Regional Points of Growing of National Economy

In the article solution of problem of territorial delocalization of investments offers due to modernization of the regional systems of monitoring of investments; introductions of the regional system of insurance of investment risks; updating of the normatively-legal base at regional level.

Key words: investment, safety, threat, region, state.

Tabl.: 2. **Bibl.:** 11.

Malyutin Aleksandr K. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Foreign Economic Activity Management of and Euro Integration, Sumy National Agrarian University (vul. Kirova, 160, Sumy, 40021, Ukraine)

E-mail: alekmal_2005@yahoo.com

Державні органи влади повинні звернути увагу на проблему оптимального розподілу фінансових потоків між регіонами з метою підвищення ефективності управління інвестиційною безпекою країни в цілому. До загроз, насамперед, слід віднести нерівність умов присутності інвестиційного капіталу на територіях відповідних регіонів.

Розглядаючи економічні показники регіонів України, можна констатувати той факт, що відсутній зв'язок між приростом інвестицій та приростом валового регіонального продукту. Іншими словами держава не має можливості управління економічним зростанням за рахунок інвестиційного фактора.

Питання вирівнювання регіональних диспропорцій інвестиційного розвитку вивчалось такими вітчизняними науковцями, як В. Геєць, Я. Жаліло, В. Кириленко, В. Корнеев, С. Соколенко та інші.

Головною метою державної політики повинно стати створення сприятливих умов для інвестиційного розвитку кожного регіону та подолання територіальної дезінтеграції в контексті їх інвестиційної безпеки.

Головною метою даної статті є вирішення проблеми територіальної делокалізації інвестиційних вкладень, розв'язок якої буде сприяти вирівнюванню регіо-

нальних точок економічного зростання національної економіки та базуватиметься на комплексі пріоритетних завдань:

- ✦ проведенні модернізації регіональних систем моніторингу інвестиційних вкладень;
- ✦ запровадженні регіональної системи страхування інвестиційних ризиків для реалізації потенціалу території;
- ✦ оновленні нормативно-правового поля на регіональному рівні щодо запровадження нових форм інвестиційної діяльності.

На наш погляд, регіональну складову інвестиційної безпеки національної економіки слід вивчати з позиції необхідності висвітлення місця регіону в забезпеченні інвестиційного розвитку країни. В. К. Сенчагов зазначає, що «регіональні особливості визначають сукупність загроз, які впливають на безпеку як окремого регіону, так і країни в цілому» [1, с. 554].

І дійсно, показники збалансованості та дисбаланси в рівні інвестиційної безпеки регіонів не дозволяють досягти оптимального забезпечення інвестиційних інтересів країни.

Вирішенню даної проблеми буди сприяти впровадження дієвих механізмів співпраці центральних і міс-

цевих органів влади з метою узгодження загальнодержавних і регіональних інтересів, що буде відбуватися з паралельною модернізацією регіональних систем моніторингу інвестицій.

Важливим є розробка програм регіонального стимулювання вітчизняних та іноземних інвестицій на базі виявлених у регіонах проблем і на основі їхніх можливостей в інвестиційній сфері.

У рамках реалізації державних програм необхідно заповнити ті пустоти в насиченості регіонів інвестиційними ресурсами, які існують сьогодні в Україні через неоднаковий їх економічний розвиток, і, як наслідок, через різний рівень інвестиційної привабливості. Заповнити такі пустоти в інвестиційному середовищі може малий бізнес, який на початкових етапах також буде потребувати інвестиційної підтримки [2, с. 35].

Заходами покращення інвестиційної привабливості регіонів може бути: надання більших фінансових повноважень місцевим органам влади, активізація співпраці місцевої влади з територіальними відділеннями дозвільних і фіскальних органів [2, с. 34]. Можна погодитись з дослідниками Центру Разумкова, які вважають, що доцільним для регіонального розвитку буде запровадження державних гарантій, розгортання мережі спеціальних інвестиційних фондів, створення спеціальних структур зі страхування регіональних інвестиційних ризиків [3].

Загроза старіння основних фондів є актуальною для більшості регіонів України. Обсяг іноземного капіталовкладення призводить до катастрофічного стану з позиції інвестиційної безпеки в м. Київ і до значного кризового стану – у Дніпропетровському та Донецькому регіонах, а на всіх інших територіях спостерігається нестача іноземних інвестицій. Також відчувається суттєва нестача вітчизняних інвестицій в усіх без виключення регіонах.

Згідно з вітчизняним законодавством в Україні існує можливість страхування інвестицій та кредитів [4]. У цьому плані державним органам влади слід створити умови для страховиків і перестраховиків щодо можливості реалізації диференційованого підходу визначення страхових премій у випадку вкладання коштів в основні засоби або

у вигляді інвестицій в відповідних регіонах. Такий гарантований з боку держави підхід забезпечить, з одного боку, інтенсифікацію капіталовкладень вітчизняних та іноземних інвесторів в оновлення основних засобів, а з іншого – буде сприяти накопиченню страхових резервних фондів, які можна використати у вигляді інвестиційних ресурсів у тих галузях економіки, які знаходяться в катастрофічному з точки зору інвестиційної безпеки стані.

Цей процес безперечно буде потребувати прямого та побічного втручання державних і місцевих органів влади, які повинні створити державні гарантійні фонди та розробити програми пріоритетного розвитку регіонів з позиції їх інвестиційної безпеки та економічного розвитку.

Запровадження диференційованих регіональних систем страхування інвестиційних ризиків дозволить більш повно та ефективно використовувати інвестиційний потенціал кожної території.

Взагалі в роботі Беломестнова В. Г. рівень інвестиційного потенціалу запропоновано оцінювати через коефіцієнт загального використання інвестиційного потенціалу, коефіцієнт економічного використання інвестиційного потенціалу та коефіцієнт соціального використання інвестиційного потенціалу території [5, с. 54].

На наш погляд, адаптація даних показників до вивчення проблеми інвестиційної безпеки викликає необхідність перегляду порядку розрахунку даних показників і введення замість соціального використання інвестиційного потенціалу – коефіцієнта інноваційного використання. (табл. 1).

Дана система коефіцієнтів дозволить визначити відмінності інвестиційного розвитку окремих регіонів України в порівнянні з показниками, що характеризують інвестиційний потенціал країни в цілому та провести позиціонування регіонів за шкалою ефективності використання їхнього потенціалу в контексті збереження інвестиційної безпеки.

Розрахунки проведені нами за даними коефіцієнтами (табл. 2) дозволяють стверджувати про необхідність перегляду інвестиційної політики і введення засобів додаткового стимулювання через впровадження механізм страхування інвестиційних ризиків у регіональному плані.

Таблиця 1

Розрахунок показників використання інвестиційного потенціалу території з позиції її інвестиційної безпеки

Показник	Порядок розрахунку
Коефіцієнт загального використання інвестиційного потенціалу	$\frac{\text{обсяг фактичних інвестицій в регіон}}{\text{обсяг фактичних інвестицій в країні}} \div \frac{\text{обсяг необхідних інвестицій в регіон}}{\text{обсяг необхідних інвестицій в країні}}$
Коефіцієнт економічного використання інвестиційного потенціалу	$\frac{\text{валова додана вартість в регіоні}}{\text{валова додана вартість в країні}} \div \frac{\text{обсяг інвестицій в регіоні}}{\text{обсяг інвестицій в країні}}$
Коефіцієнт інноваційного використання інвестиційного потенціалу	$\frac{\text{інноваційні витрати в регіоні}}{\text{інноваційні витрати в країні}} \div \frac{\text{обсяг інвестицій в регіоні}}{\text{обсяг інвестицій в країні}}$
Обсяг необхідних інвестицій визначається виходячи з порогового значення відношення обсягу інвестицій до ВВП, яке повинно складати за Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України не менше 25%	

Джерело: запропоновано автором.

Коефіцієнти використання інвестиційного потенціалу регіонів України станом на початок 2011 р.

Регіон	Коефіцієнт загального використання інвестиційного потенціалу	Коефіцієнт економічного використання інвестиційного потенціалу	Коефіцієнт інноваційного використання інвестиційного потенціалу
АР Крим	1,28306	0,686344	0,405284
Вінницький	0,980727	0,897927	0,449392
Волинський	0,743963	1,183688	0,955305
Дніпропетровський	0,747045	1,178805	0,565964
Донецький	0,590075	1,492387	1,329665
Житомирський	1,078834	0,816271	0,176273
Закарпатський	0,895127	0,983794	0,626666
Запорізький	1,094782	0,80438	0,328271
Івано-Франківський	1,349153	0,652721	9,185609
Київський	1,641646	0,536425	0,216412
Кіровоградський	0,949408	0,927547	0,825021
Луганський	0,692304	1,272015	0,967373
Львівський	1,189004	0,740637	0,323698
Миколаївський	0,984758	0,894251	2,575371
Одеський	0,853109	1,032248	0,367134
Полтавський	1,241728	0,70919	0,318504
Рівненський	0,916717	0,960625	0,306293
Сумський	0,726164	1,212702	0,156177
Тернопільський	0,975329	0,902896	0,071926
Харківський	0,655972	1,342468	1,348715
Херсонський	0,654939	1,344585	0,550131
Хмельницький	0,973975	0,904152	4,820568
Черкаський	0,803587	1,095862	0,096056
Чернівецький	1,082221	0,813716	0,395371
Чернігівський	0,631697	1,394057	0,234849
м. Київ	0,778517	1,131151	0,830241
м. Севастополь	1,277338	0,689419	0,045643

Джерело: розраховано автором.

В інноваційному розвитку є передовими Донецький, Івано-Франківський, Миколаївський, Харківський, Хмельницький регіони. Інші ж області потребують термінового перегляду стратегії розвитку для інтенсифікації інноваційних процесів на відповідних територіях.

Проведений аналіз знову ж таки свідчить про необхідність вирівнювання інвестиційних диспропорцій в регіональному розвитку. Важливим у цьому плані вдосконалення нормативно-правової бази на регіональному рівні. Актуальним є чітке закріплення на законодавчому рівні принципів і механізмів регіонального інвестиційного розвитку, затвердження системи заходів мінімізації впливу негативних процесів у контексті збереження інвестиційної безпеки національної економіки.

Не можна казати, що держава не робить ніяких кроків на шляху мінімізації регіональних диспропорцій. Так, у 2001 р. схвалено Концепцію державної регіональної політики, де передбачено стимулювання розвитку

регіонів шляхом можливого запровадження особливих механізмів бюджетної, податкової, грошово-кредитної, інвестиційно-інноваційної політик [6]. У 2006 р. затверджена Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 р., яка передбачає широке використання Угод щодо регіонального розвитку, Програм подолання депресивності окремих територій, Державний цільових програм [7]; також у цьому ж році набув чинності Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів», де передбачено програмно-цільовий підхід до розв'язання проблем регіонального соціально-економічного розвитку і зазначено, що на фінансування програм подолання депресивності територій повинна бути передбачена Державним бюджетом щорічна сума в розмірі 0,2% від його доходної частини [8]. Паралельно з даним Законом було затверджено Порядок здійснення моніторингу показників розвитку регіонів, районів і міст республіканського в Автономній Республіці Крим і обласного

значення для визнання територій депресивними [9]. У 2007 р. Урядом визначено процедуру укладання Угоди щодо регіонального розвитку [10]. Нарешті в 2009 р. було затверджено Методику оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів, в якій передбачено порядок визначення розбіжностей між найбільш благополучними і найбільш проблемними регіонами [11].

ВИСНОВКИ

На наш погляд, законодавча основа для стимулювання інвестиційного розвитку регіонів України є сформованою, але вона потребує уточнень у контексті збереження інвестиційної безпеки національної економіки. Так, законодавчо необхідно визначити механізм максимального використання можливостей самих територій у розробці і реалізації відповідної системи заходів щодо подолання катастрофічного рівня інвестиційної безпеки.

Слід відійти від практики фінансування регіонального розвитку в основному за рахунок державних коштів. Досвід інших країн свідчить, що потребує більш повного використання і поширення пільгових комерційних механізмів на визначених умовах.

Вирішення кола правових питань потребує Інститут агентцій регіонального розвитку, який є потужною ланкою в ефективному механізмі регіональної політики в європейських країнах і який може стати розробником, виконавцем і контролером заходів щодо інвестиційного розвитку територій в контексті економічної безпеки національної економіки.

Вважаємо, що необхідно доповнити перелік показників для проведення оцінки внутрішньорегіональної диференціації коефіцієнтами табл. 2, які висвітлять диспропорції в інвестиційному розвитку регіону і допоможуть правильно побудувати інвестиційну політику в плані регуляції спрямування капіталу в найбільш депресивні території, що в умовах його нестачі є актуальним і важливим для держави при побудові ефективного механізму інвестиційної активізації національної економіки. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Экономическая безопасность России: Общий курс: Учебник / Под ред. В. К. Сенчагова. – 2-е изд. – М.: Дело, 2005. – 896 с.
2. Інвестиції в економіку України: стан, проблеми, потреби: Аналітична доповідь // Національна безпека і оборона. – 2006. – № 6 (78). – С. 3 – 52.
3. Офіційний веб-сайт недержавного аналітичного центру «Центр Разумкова» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uceps.org>
4. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 18, ст. 78 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
5. Беломестнов В. Г. Управление инвестиционными процессами: монография / В. Г. Беломестнов. – Улан-Удэ: Изд-во ВСГТУ, 2006. – 172 с.
6. Концепція державної регіональної політики: Затверджено Указом Президента України від 25 травня 2001

року № 341/2001 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>

7. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-п>

8. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/annot/2850-15>

9. Порядок здійснення моніторингу соціально-економічних показників розвитку регіонів, районів та міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення для визнання територій депресивними: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 2010 р. № 235 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/235-2010-п>

10. Порядок підготовки, укладення та виконання угоди щодо регіонального розвитку: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 751 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/751-2007-п>

11. Методика оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 травня 2009 р. № 476 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/476-2009-п>